

ШОЪЛ ТАВЫСЫ

РЕСПУБЛИКАЛЫК
ЯМАГАТ-ПОЛИТИКАЛЫК ГАЗЕТА

ГОЛОС СТЕПИ

РЕСПУБЛИКАНСКАЯ
ОБЩЕСТВЕННО-ПОЛИТИЧЕСКАЯ ГАЗЕТА

№ 14 (8598)

7 АПРЕЛЬ

2016 йыл

КИШИ ЮМА

КОБКЕК АЙЫ

Баасы 5 маънет

1931-нши йылдан алып шыгады

ФОРУМ

Йогары сапатлы алатлар коърсетилди

Быйылдың 29-30-нши март куьнлеринде Махачкалада Дагестан патшалык техникалык университетинде «Инженер модернизациясы – янғы экономикадың негизи» деп аталган Экинши республикалык промышленниклер эм предпринимательлер форумы оьтти.

Онынъ исинде Сырт Кавказ ислери бойынша РФ министри Лев Кузнецов, Дагестан Республикасынынъ Аькимбасы Рамазан Абдулатипов, ДР Халк Йыйынынынъ Председатели Хизри Шихсаидов, республикадың министрлер кабинетининъ агзалары, элимиздинъ регионларыннан келген конаклар, солай ок экспертлер

ямагатынынъ, уйкен компаниялар эм инвестиционлык туъзилелер ваькиллери катнастылар.

Форумнынъ шатлыклы ашылувыннан сонъ конаклар республикадың предприятиелерининъ, илми-тергев эм билимлендирув учреждениелерининъ инновационлык ислерининъ эм йогары технологиялык продукциясынынъ

выставкасында болдылар. Мунда КЭМЗ-дың Каспийсктеги окув орталыгы ман янғы производстволык цехи коърсетилди. Каспийсктеги юка сисе заводы конакларды энергия саклавы сисе мен таныстырды. РАН Дагестан илми орталыгы выставкада альтернативли энергетика алатлары (куьн коллекторлары, батареялары), биогаз установкалары эм баска туърли янғылыкларды коърсетти.

Дагестан Аькимбасы Р.Абдулатипов солай ок форумда катнаскан предприятиялер эм фирмалар

ваькиллериннен выставкага шыгарган продуктарын эм алатларын сатув планлары акында кызыксынды.

Выставкада айырым стенд республика еринде оърлендирув приоритетли проектлерининъ яшавга шыгарылувынынъ сырагыларына багысланды.

Форумда «Дагестан Республикасынынъ инженер-техникалык потенциалын оърлентувдинъ стратегиясы» деген эм баска туърли маънели пленарлык йыйынлары, дискуссионлык сессиялары оьткерилди.

Иси оьрлиге – оьрмет

Анъ... Ол – онынъ соьйлевинде, юрисинде, юзинде, ойларында... Онынъ тавысы, тавысынынъ анғы илгериликлерге онълайды, ак ниетли иске даьвлендиреди, авырылыктан енъил оьткереди, юрек дертин юмсайтады, ян тоьрин ийги сезимлерге бийлетеди, коьнъиллик сазын арттырады...Мине сондай соьзлер мен айтпага болады хореограф, йырлавшы, Карагас авыл маданият уйининъ директоры Алимет Борангазиевна Аблезовадың йыр йыр-

лав оьнери акында.

Район маданият тармагында аты да, аьрекети де белгили кыскажылыдың аьдеттеги затларга да яратувшылык карасы бар, савлай яшавы да, яратувшылык дуныасы да онынъ бай эм ярасык.

Янъыларда Алимет Аблезова ДР-нынъ ат казанган маданият куллыкшысы деген сыйлы атка тийисли болды. Ак юректен оны кутлаймыз, алдыда оннан да бийик етимислер казанганды йораймыз.

Суьврете: А.Аблезова.

Законшылыкты яклавда

Абибулла Искак увылы Кулунчаков оьзининъ 40-тан арткан ис оьмирининъ 39-ын иш ислер, прокуратура эм суд органларында куллык этуьвге берип келеятырган авылдасымыз. Сол йылардың аьр бириси ога оьзинше баалы эм эстетикли. Сол йылардан онынъ ердеги яшав оьмири, ямагатка керекли ис аьрекети, аьелинде, эл арасында туткан оьзине келисли сый-оьрмети туьзилген. Коьнъыллык коьримли куллыгы уьшин Абибулла Искак увылы бир неше кере йогары оькимет савгаларын казанганы оьз ис борышын тийисли кепте толтырганын шайытлайды.

Суьврете: А.Кулунчаков.
(А.Кулунчаков акында материалды 3-нши бетте оқынъыз).

МАЪСЕЛЕ

Ерлеримизди пайдалы кулланайык

Аьлиги заманда халкымыз осал яшайды деп бирев де айтып болмас. Авыл-авылда уйкен курылыслар коьзге илинеди. Аллага шуькир, халкымыз заманга келисип, яшавын ийгилендирувдинъ эбин тапты демеге де болады. Болса да авылларымызда курылыслардан баска шешилмеге тийисли маъселелер аз тувыл. Тек биз сылтав тавып, баьри затка да акша йок деп уйренгенмиз. Соны ман хыйлы ислер этилинмей де калады.

Оннан баскалай, кыйыншы аьдемлердинъ коьбиси оьзлеринде номай этип мал сакламага бек кыйналады, неге десе пишен-ем баасы – 100-130 маънет акша. Оны баьриси де сатып алып болмайды. Сонынъ уьшин коьп яс аьеллер уйинде бар 15-20 койларын эм 2-3 сыйырларын сатып, мал саклавы койганлар. Биз, ясу-

йкенлер, алдынгы племзаводымызда аьр аьел 15-20 тувар мал, 30-50 койлар саклап кыйналмай яшаганын коьргенмиз, неге десе пишен-ем эркин, еримиз пайдалы аьлдерде кулланылатан эди. Дурыс, аьлиги заманлар кыйынлы, тийисли техника йок, баа. Ама кайдай кыйынлык болса да, аьдем деген яшавга эп таппага керек ше. Сав яз узагы татавыллар ман бизде эркин сув агып турады. Соны хайыры ман кулланып, бир зат та шашып, оьстирип болмаймыз. Бизим авылымыз, Орта-Тоьбе, Карагас, Куьнбатар эм баска авылларымызда да сондай аьллер. Мен уяламан, оьзимизде ерлер де, аккан сувымыз да турып, 100-120 маънетке Тукуй-Мектеб авылдан пишен сатып аламыз. Олар оьзлеринде куьзге дейим ерлерин де, сувларын да кулланып болады-

лар. А биз болмаймыз, олар бизге пишен аькелер деп ятып карап турамыз. Ол дурыс па?

Бас маъселемиз – авылларымызда буюьунлерде тувар малларымыз оьз огырына, бактажысыз юредилер. Олар пишен оьсек ерлеримизди кысы-язы таптап, соларда оьлен оьспеге де коймайдылар. Туварларымызды карап багып басласак, бу маъселеди шешуьв кыйын тувыл. Авылда бактажы табылмайды деген дурыс тувыл. Табылады. Тек бизим халк онынъ кыйын акын заманында бермей кыйнайды. Бактажы да – аьдем, ол да аьелин саклайды ша! Соннан себеп, ол да ызында багуды таслап кояды. Айлак болмаган да, пишенди шалып алганша сама туварларды бактажыларга сенсек, ийги болар эди. Совет заманларында, бу затка уйкен маъне берилип,

пишен шашылган ерлер тергелип турганын биз баьримиз де билемиз. Эндиги де бизге сондай тергев салмага ким буршав береди? Аьли, оьзек те, халк тынълавсыз болган, айтсань да, колын силтеп кояды. Бизге сол маъселеден тура авыл-авылда йыйналып, соны шешуьв керегеди. Мага коьре, бу маъселеди авыллардың аьким-баслары, депутатлар ойласпага эм халк пан бирге шешпеге тийисли.

Аьлиги импортты авыстырув шагында биз оьз еримизде туърли киши предприятиялер ашпага керекпиз. Бизим йигерли йигитимиз Мухтарбий Аджеков, уйкен мал союв цехин ашып, ислетип, ногайымыздың атын, эбин сав элимизге коьрсеткенине бек суьйинемиз. Ондайлар бизде коьп болсынлар! Оьз колларымыз бан оьзимизге керек азык-туьликти

оьз еримизде оьстирсек, онълы ийги яшар эдик. Буюьунлерде туькенлердеги затларга баалары токтавсыз оьсип турадылар. А авырыганда сатып алатан дарманларымыз ша? Ясларымыз мал саклап кыйналмага суьймейдилер. Аьли уьшин курылыс пан авьлигедилер. Аьр заман да курылыс болмас. Малшылык – бола-болганлы ата-бабаларымыздан калган яшав кеспимиз. Кайсы заманларда да малшылык бизди аман саклаган. Сонынъ акында буюьунги ясларымыз ойласа экен. Олар мал саклама да, баска кардаш халклар бизим шоьлликте бала-шагасы ман мал сакламага, яшавын ийгилендирмеге бек шалысадылар. Солардан сама коьрим алайык.

С.МУТАЛИМОВ,

Червленные Буруны авылы.

Кесписине келисли...

Мине соьйтип айтпа-га болады онынъ акында. Ол да ким десенъиз: Эльмира Юнус кызы Кожаева – аьлиги заманда ногай тилинде шыгатаган «Шоьл тавысы» республикалык газетасынынъ бас редакторы.

Эльмира Кожаева Ногай районнынъ Кумлы авылында 1966-ншы йыл 4-нши апрелинде район маданият тармагында аты белгили Юнус Отегенович эм авыл еринде дережели ис орындарда аьрекет эткен Аминат Муслимовна Кожаевлердинъ аьелинде тувган. Ата-анасынынъ эл арасында сый-абырайы уйкен эди: олар – аьдемлер мен катнаслыкка, авылдаслыкка алаллык пан яшайтаганлар сырасыннан, оьмир бойы халк хайырлыгына, каныгыслы куллык этуьвдинъ уьлгисин коьрсетип, кыйын салганлар. Олардынъ ийги касиет белгилери, элбетте, кызы Эльмирага да коьшкен.

Эльмира Кожаева – республикамызда аты белгили журналист. Оьз атын ол «Молодежь Дагеста-

на» деген республикалык яслар газетасында куллык эткенде айттырган. Согыс эм кайдай ды баска темаларга язса да, окувшылар онынъ язганларын саклап туратаган эдилер. Россия Журналистлер союзынынъ агзасы Э.Кожаевадынъ макалалары туьрли коьлем информация амалларында баспаланганлар. Онынъ журналистлик аьрекети йогары бааланды: 2001-нши йылда ол «Дагестаннынъ алтын калеми» деген савга иеси болган. Арасы йыл оьтип, 2002-нши йылда «За заслуги перед Отечеством» орденининъ экинши дережели медали мен савгаланган.

Эльмира Кожаева журналист болып калмай, поэзия ман да каьрлейди. 1996-ншы йыл онынъ «Летаргический сон» деген ятлавлар йыйынтыгы дуныя ярыгына шыгарылады. Ол – кыска хабарлардынъ да авторы.

Кайсы ерде куллык этсе де, онынъ ис бажарымлыгы, кеспи усталыгы, билимлиги яркын сезилген. Сол ды ол «ДР-нынъ

ат казанган маданият куллыкшысы», «ДР-нынъ патшалык гражданлык службасынынъ 2-нши класс маслагатшысы» деген сыйлы атларга тийисли этилгени.

2003-2007-нши йылларда ол республика парламентинде ДР Халк Йыйынынынъ Социаллык политика бойынша комитетининъ председатели эсабында аьрекет эткен эм республика яшавшылары арасында тийисли сый да алды. Республика парламенти атыннан Сый грамотага да тийисли болган.

2015-нши йылдынъ июнь айыннан алып «Шоьл тавысы» газетасы басшылайды эм газетанынъ иштелигин, сапатын ийгилендируьв уьшин билимлигин де, сулыбын да аямайды.

Эльмира Кожаеванынъ коьреек ийги куьнлери аьли де алдыда, эм биз ога бас деп ден савлыкты, сонъ яшавында эм аьрекетинде ийги етимислерге етискенди йораймыз.

А.КУЛТАЕВ,
шаир.

Сенсинъ, меним аьруьвим

Коьзлеримнинъ нурлары,
Юрегимнинъ сазлары,
Ойларымнынъ анълары,
Яшавымнынъ язлары
Сенсинъ, меним аьруьвим!

Алтын айдынъ кайыгы,
Юлдызлардынъ ярыгы,
Коьрки ясыл шоьлимнинъ,
Ярасыгы тоьримнинъ
Сенсинъ, меним аьруьвим!

Ап-ак кардынъ сувыгы,
Коьзяслардынъ тузлыгы.
Суьювдинъ энъ иссиси,
Йырларымнынъ маьнеси
Сенсинъ, меним аьруьвим!

Юрегимнинъ сызлавы

Коькиректи тевип урган юрегим,
Сызламашы узак кыскы кешед.
Тамырымды шертип турган суьювим,
Уьзилгенсинъ бу яшавда неше де.

Оькинмеймен! Энъ ийгисин суьйгенмен.
Сол суьюв мен оьмиримди кыскарттым.
Кумнан шыккан зем-зем сувды ишермен
Деп янымды топырак пан булгаттым.

О, ойларым, сиз иесиз термедей,
Тезек янмай, туьтин шыкпас ошактан.
Кетти суьйим коьринместей эрекке,
Аьын болып акты бийик тав-тастан.

Сав шаркымды юрек сызлап тырнайды,
Оьлер эдим: не яхши бар аьжелден.
Тек суьювим, келермен деп, ымлайды,
Ах, суьювим, келиш узак туьнлерде.

Сонда куьлип мен карарман айыма,
Сонда яшав кувнак болар, аьруьвим.
Суьемен деп, гуьл созганда аяма,
Сол вакытта мутар эдим кайгымды.
Суьйингеннен йылар эдим, ялгызым,
Юрегимнинъ токтар эди сызлавы,
Шерри берип, тоьгер эди йыр- сазын.

Камбак болып тыгыраман

Камбак болып тыгыраман
Шоьлимде,
Ел басылса,
Тыныс алып токтайман.
Ямгыр явып,
Буришак урса бетиме,
Мен бетимди
Явлыгым ман кымтайман.
Шоьлим – тенъиз,
Коьринмейди шет-кыры,
Кайсы яктан ел эсер деп
Карайман.
Язлык шакта
Коьп кезгенмен шоьлимде,
Коьп коьзяс та
Тоьккенмен деп ойлайман.
Коькте ушкан
Ак канатлы кушлардан:
«Кайда меним наьсибим?»
Деп сорайман.
Куьбылада, куьнтуварда,

Эльмира КОЖАЕВА

Батарда
Болар ол деп
Юрегимди кармайман.
Керуьв бетте
Саклайма деп ялгызым,
Шык туьскенде
Танъ шолпанды коьзлеймен.
Камбак болып тыгыраман
Аьр дайым,
Шоьл журтымда
Ялгызымды излеймен.

Шынъ кобыз

Шынълайды шоьлликте шынъ кобыз,
Ойларды оьткерип оьмирден.
Отавдынъ шетинде аьруьв кыз,
Оьреди шашларын белиннен.

Ошактагы от ялынлары
Отавдан оьрметке ушады.
Оьмезли илгери шынъ толгав,
Оьт ярып, коьнъилде оьксийди.

Эскерип орта оьмирде
Дуныя яйылган Ордады,
Оювлар ойылган кийгиздей,
Оьрленген Наврузда шоьлликти...

Занъырай шынъ кобыз буьгуьн де,
Зыйпалы турнады ойнатып.
Зиядан язган ойымды,
Зегенди ойларга онълатып.

Шынълайды шоьлликте шынъ кобыз...

Анама багыслав

О, Анам!
Дуныя эндицген Анам!
Шаьбден болып,
Темир йолда оьсесинъ.
Мен шыдамсыз
Оьмириме оькинсем,
Оратылган
Ойларымды шешесинъ.

Ялгызлык пан
Яшавымды мен кезсем,
Шилле куьнде
Йолда куйы боласынъ.
Аюв акырган аяздан
Мен шийкенсем,
Юрегинънинъ
Иссилигин созасынъ.

Туьнлеримде
Туьс ашкышын мен йойсам,
Соьзлеринънен
Мага ашкыш эгерсинъ.
Коьзлеримнен
Мунълы сувлар тоьгилсе,
Аялар ман
Коьзясымды суьртерсинъ.

Танъда язган
Язувымды окысам,
Канатланып
Коьк куьмпезге ушасынъ!
Оьмиринъ
Узак болсын, алтын Анам!
Танъ Шолпандай
Яшавымда янасынъ.

«Шоьл тавысы» республикалык газетасынынъ бас редакторы Эльмира Юнусовна Кожаевага

Оьрметли Эльмира Юнусовна!

Сизди сыйлы мерекенъиз бен ак юректен кутлайман. Берк ден савлыкты эм онъайлыкты, баьри белгиленген уьмитлеринъизди яшавга шыгарганды, республика хайырлыгына этетаган аьрекетинъизде оьз борышларынъызды толтырувдан разы болган сезим мен бийленгенди эм бийик уьстинликлерди йорайман.

И.ЭФЕНДИЕВ,

Дагестан Республикасынынъ Аькимбасынынъ эм
Оькиметининъ Администрациясынынъ етекииси.

Сыйлы Эльмира Юнусовна!

Сизди оьрметли мерекенъиз бен кутлаймыз. Аьр аьдемнинъ яшавында тувган куьни – ол сондай да эстеликли, кайдай ды бир нурлы авага, юлдызлы йылы эскеруьвлерге толган байрам. Ол куьн аьр кимди кайтпаска кеткен балалыгы, яйнап озган яслыгы, оьмирининъ оьткен энъ ийги шаклары ман байланыстырады.

Сизге язлыктынъ савьлели куьниндей ярлык байрам коьнъилди, берк ден савлыкты, янъы оьнер кайратты, йогары етимислерди йораймыз.

ИС КОЛЛЕКТИВ.

Бас талабы – исти билимли кепте толтырув

Атаклы немец поэти, гуманист, философ Иоганн Вольфганг Гете: «Кайтип озынъди билмеге боларсынъ? Оьз-оьзинъе коьз салып карав ман тувыл, тек ис аьрекетинънинъ йолы ман. Куллыктагы борышынъды толтырып кара, эм сен оьзинъде не зат барын билерсинъ», – деген. Бу соьзлердинъ акыйкатлыгын Абибулла Искак увылы оьзи бала заманыннан алып неше де тергеген. Ол Ногай районынынъ алдынгы Янъы авылында эгинши аьелде тувган. Атасы Искак танъ каранъасыннан кешке дейим колхозда туваршы, бавшы болып ислеген. Анасы да ол йыллардагы коьплеген хатынлардай эрининъ янында яндавыр болган. Искак колхозда да, авылдагы уй участогында да онъыслы бадыржанлар, огурцелер, кабак, емис тереклер, юзим оьсирген. Сонъында 1966-ншы йылда олардынъ куллыкшы аьели Ленин авылына коьшеди. Мунда олардынъ Заьри деген абалары бар эди. Абибулладынъ соьзи мен ол бек таза, аьрекетшил, бавырмалы, эр хасиетли куьшли кыскайкы болган. Ол узак оьмир яшады, 90 ясыннан артык.

Ленин атындагы совхозында атасын бас койшы этип беркиттилер. Ол авылда аьелине янъы уй салып кирди. Абибулла 1968-нши йылдан алып Терекли-Мектебте интернатта туруп, мундагы орта школада окуп кутарды. Школадан сонъ Харьков каладагы политехникалык институтына йолланады. Баьри сынавларды береди, тек окувга туьсуьвге... 1 баллы етиспейди. Сол йыл ок Совет Аьскер сырасына эр борышын толтырмага шакыртылады. Ол Венгриядагы совет аьскерлерининъ Кубыла туьркиминде данъклы 5-нши гвардиялы авиация полкында куллык эткен. Ол бу аьскер боьлигинде Кобан беттен Джанибек Суюнов деген ногай яс пан бирге куллык эткен. Аьлиги заманда ол Карашай-Шеркеш Республикасынынъ Оькиметининъ Председателининъ орынбасары болып ислейди.

Аьскерденкелгенде, анасы авырып ятыр эди. Атасы ол заман совхозда сувгарушылар бригадасын етекшилейди. «Аьелде туьзилген аьллерден себеп, окувга бармага деген ниетимди коймага туьсти, – деп язады сонъында оьз эскеруь-

влеринде А.Кулунчаков. – Уйлендим. Ал деп совхозда курылыс бригадасында иследим. Оннан мага Кизлярга, иш ислер органларына куллыкка, йол кагытын бердилер. Бир йылдан, 1978-нши йылда, Дагестан патшалык университетининъ юрист факультетине заочно окувга туьстим».

Уьшинши курска шыкканда, оны Ногай РОВДнынъ туьзетуьвислербоьлигине офицер дережеси мен инспектор этип кайтардылар. Кесек заманнан район БХСС боьлигине инспектор этип коьширедилер. 1984-нши йылда окувын биткен сонъ, А.Кулунчаковтынъ эндигиси Тарумов район иш ислер боьлигине следователь этип йибередилер. Мунда оны КПСС сырасына да аладылар.

1985-нши йылда КПСС Ногай райкомы оны район прокуратурасына следователь этип беркитеди. А.Кулунчаков кайсы ерде ислесе де, оьзин низамлы, анъламлы, бажарымлы специалист этип коьрсеткен. 1993-нши йылда ога Ногай район прокуро-ры ис орынын тапшырадылар. Ол йылларда районда судья йок эди. Дагестан судьялар квалификация коллегиясынынъ карары ман 1999-ншы йылда Абибулла Искак увылы басында судья, 2002-нши йылда район судынынъ председатели болады. (Ол заманда судьяларга сынава болжалын беретанган эдилер). Аьлиги заманда ол мунда эм судья, эм район судынынъ председателининъ куллыгын юри-туьвши.

Абибулла Кулунчаковтынъ бай юрист практикасында онынъ билимин, профессионалыгын сынаган ислер аз болмаган. Айтпа-га, 2010-ншы йылда район судында И.Щегловадынъ эрининъ оьлими мен байланыслы ис каралган. Онынъ эри, прапорщик В.Щеглов Шешен Республикасында аьскершилик борышын толтырып турганда ян берген эди. Ога оьлгеннен сонъ Эрлик ордени де берилген. И.Щегловадынъ аьризесине коьре, РФ Иш ислер министерствосы ога эм онынъ балаларына, асыравшысы оьлгени мен байланыста акша тоьлемеге керек эди. Ама кыскайкыдынъ тилеги толы кепте кабыл этилин-меген. Ногай район суды эри оьлгеннен бери оьткен 51 ай ишинде тул хатынга эм онынъ балаларына 702852 маьнет бир йорык-

тан эм балалары асыл болганша ай сайын аьр бириси-не 6675 маьнет, аьскер боьлигиннен 50 мынъ маьнет, РФ Иш ислер министерствосыннан 10228 маьнет тоьлемеге деп карар шыга-рады. Болса да ДР Оьр суды бу карарды кабыл этпейди. Дурысында, бу ис пен байланыслы хабарды язсак, ога бир газета номери де танъкы боляк. Сол себеп-тен соьзди кыскартпага тийисли боламан. Ызында А.Кулунчаков Россиядынъ Конституциялык Судына «О статусе военнослужащих» деген Федеральный законнынъ 18-нши статьясынынъ эм РФ Гражданлар кодексининъ 1084-нши статьясынынъ бир неше поло-жениелери Конституция талапларына келисуьвин тергев акында запрос йибере-ди.

А.Кулунчаков 2010-ншы йыл сентябрьде бу сорава ман байланыста Москвада РФ Конституциялык судынынъ ййынында шыгып соьйлеген. Соны ман РФ Конституциялык суды РФ Государственный Думасына Ногай район судынынъ председатели А.Кулунчаковтынъ йигерлиги, белсенлиги аркасында РФ Федеральный законларынынъ статьяларына туьрленислер киргисттир-ди. Сол куьннен алып эли-мизде аьскершилик борыш-ларын толтырып турган аьсеринде ян бергенлер-динъ аьеллерине де уйкен ярдам этилинди. Соны ман И.Щегловадынъ аьелине тек компенсация тоьленип калмады, оннан баскалай аьр бир баласына 6 мынъ 702 маьнет пособие токта-стырылды. Сол куьнлер-де Интернет, солай ок бир неше россия баспа издани-елери А.Кулунчаковтынъ йигитлиги акында яздылар. Айтпага, бир газетада «Дагестанский судья при-вел вдов погибших военнос-лужащих в Чечне в Консти-туционный суд РФ» деген узын атлы макала баспа-ланды. Бу ис пен байланы-ста сол йыл октябрь айында район судына телевидение хабаршылары келедилер. Олар ман юритилген хабар-ласувында А.Кулунчаков: «Мине биз кайдай аьллерде куллык этуьвимизди коьр-сетинъиз», – дейди суд-тынъ эски меканы акын-да. «Ал деп куллыкшы-ларга тийисли ис аьллерин туьзип болып, сонъ олар-дан исти талаплав керек», – деген принцип онынъ бас принциплерининъ бириси

болып келген. Сол себептен онынъ аьрекетти мен район суды уьшин эски райадми-нистрация меканы кыска заман ишинде ярастыры-лып янъыртылды. 2011-нши йылдынъ 1-нши ноя-бринде Ногай район суды сол меканга шатлыклы аьл-де кирди.

Буьгуьнлерде Ногай рай-он суды ызгы 3 йыллар уза-гында республикалык суд-ларынынъ рейтинг табли-цасында биринши орынды алып келеди. Былтыр 2014-нши йылдынъ ис сырагыла-ры бойынша судья Р.Аюпов энъ ийги йыл судьясы бол-ган. Ога дейим судья коь-мекшиси Ф.Темиров энъ ийги судья коьмекшиси деген атты казанган.

Абибулла Искак увылы хатыны Увълхан Анварбек кызы ман уьш балаларына ийги тербия, билим берген-лер. Увылы Арслан ДГУ-дынъ юрист факультетин окуп кутарган, аьли Крым-да Симферопольде судья ярдамшысы. Уйкен кызы Замира Астраханьдеги медициналык академиясын битирип, Москвада «Соно-фи Авентис групп» деген ООО француз медицина фирмасында ислейди. Кызы Амина Дагестан медицина-лык академиясыннан сонъ тувган районында стомато-лог болып куллык этеди.

Уллы француз язувшы-сы Александр Дюма-увылы: «Бирерде оьз ис борышынъ-ды толтырув кыйын бола-ды, ама оннан да кыйын соны толтырмай коюв», – деп язган. Абибулла Искак увылы оьзининъ ис эм яшав борышларын дайым да туьз кепте толтырмага шалы-скан. ДР Государстволык Советининъ Указы ман ол 2004-нши йыл правосудие куллыгын тийисли юритке-ни эм суд властининъ сый-ын коьтеруьвге эткен косы-мы уьшин «Дагестан Респу-бликасынынъ ат казанган юристи» деген сыйлы ат пан, 2007-нши эм 2011-нши йылларда ДР Судлар сове-тининъ Сый грамоталары эм РФ Оьр Советининъ Суд департаментининъ Сый гра-мотасы ман савгаланган.

М.ХАНОВ.

Редакциядан: Янъ-ыларда Абибулла Искак увылы Кулунчаков тувган-лы 60 ясына толды. Биз оны сондай сыйлы мере-кеси мен ак юректен кут-лаймыз, ога эндиги де узак оьмирди, наьситти, элге керекли усинде тагы да бийик уьстинлик-лерди йораймыз.

Аты калды халкында

Магомет Гаджиевтинъ аты дагестан тарихинде кенъ белгили. Ол бириншилер-динъ бириси болып, дагестан-лылар арасында Совет Сою-зынынъ Баьтири деген атты казанган. Ол тенъиз астында куллык эткен моряк.

Магомет Гаджиевтинъ бала-шагы, яслыгы элимиз-де бек кыйынлы заманлар-га келген. Оьзи де оьгей ана-дынъ колында калган. Ол баслап М.Фрунзе атындагы аьскер-тенъиз окув ошагын окуп битирген, сонъ Кара тенъиз флотында куллык этеятырганда К.Ворошилов атындагы аьскер-тенъиз ака-демиясын окуп битирген. Ол оьзининъ исин, сайлаган кесписин яны ман суьбетаган эди. Уллы Аталык согысын Совет Союзынынъ Баьти-ри Сырт флотында йолык-ты. Магомет Имадутдино-вич согыс йылларында 12 аьскер операцияларында катнаскан. Тарихте белгили болганлай, ол оьзи явдынъ 10 кемелерин юттырган.

ЧАЭС КАЗАСЫНЫНЪ 30 ЙЫЛЛЫГЫНА

Борышын алал толтырган

1986-ншы йылда бизим шоьлден йыракта атылган Чернобыль атомлы элек-тростанциясынынъ сеси бизге дейим де етти. Сол сеске явап берип, бу баь-лединъ алдын шалув исле-ринде 30 йыл артта Джани-бек Манкаевич Шандиевке де ортакшыламага туьскен.

Д.Шандиев Ногай райо-нынынъ Батыр-Мурза авы-лында тувып-оьскен. Нариман авыл орта школасын кутарган сонъ, водитель-лер курсын окуп битир-ген. Сонъ ол Совет Аьскер сырасында Казахстан ерин-де конституциялык боры-шын толтырган, Байконур космодрома бараган трассадынъ курылысында катнаскан. Аьскерден сонъ «Путь Ленина» совхозын-да водитель болып исле-ген. Хозяйстводынъ йол кагытына коьре етекши кадрларды аьзирлев бо-

Оькинишке, оьзи де 1942-нши йылдынъ 12-нши май-ында явдынъ куьш салу-вы ман юттырылган. Йигит оьлген, аты калган халкын-да, элинде. Янъыларда тенъ-из астында куллык этетаган моряклар куьни белгиленди. Сол куьн дагестанлылар оьз баьтирин эслерине алдылар. Сога багысланган Махачка-лада ортак кала патриотлык акциясы озгарылды.

Элимиз оьз баьтирлерин, йигитлерин мутпайды.

Г.САГИНДИКОВА.

Суьвретте: М.Гаджиев.

«ДАГЕСТАНСКАЯ ПРАВДА» ГАЗЕТАСЫННАН

Дербент: шаралар бардырылаяк

Дагестан Республикасынын Акимбасы Рамазан Абдулатипов эм Сырт Кавказ ислери бойынша РФ министринин орынбасары Одес Байсултанов 2018-нши йылга дейимги болжалга эсапланган Дербентин 2000 йыллыгына шаралар программасынын яшавга шыгарылувынын барысын ойластылар.

Рамазан Абдулатипов РФ Президенти Владимир Путинин токтастырувы ман Дербентин 2000 йыллыгына багысланган шаралар озгарылувы бардырылаяк акында айтты. «Апрельдин сонъына де-

йим сав йыл бойынша, аяр айга эсапланган программа азыр этилинмеге керек. Эм ол программады сапатлы эм заманында толтырув керек», – деди ол.

Одес Байсултанов бу яктан куллык этпеге енбил болагын билдирди, неге десе Сырт Кавказда яшавга шыгарылтаган баъри федераллык программалар РФ-нын Сырт Кавказ ислери бойынша министерствосынын басшылавы астында турады. «Кайбир белгиленген шаралар Сырт Кавказ оярленувинин Корпорациясы ман биргелесте озгарылаяк», – деди ол.

2016-ншы йыл – ДАГЕСТАНДА ТАВЛАР ЙЫЛЫ

Бизден баска ким?

Дагестан Республикасынын Акимбасынын Тав территориялык округы бойынша Толы ыхтыярлы ваькили Абдулмуслим Абдулмуслимов Лак эм Кули районларында болды.

Бу районлар акимбаслары актив эм авыл поселениелер акимбаслары ман йолыгьсларда йыйылганларды районлар тарихи мен таныстырдылар, муниципалитетлердин маьселелери акында хабарладылар. РФ Президенти Владимир Путинин Май указларын, ДР-нын оярленувинин приоритетли проектлерин яшавга шыгарувдын ишинде озгарылатаган шаралар акында, ДР Халк Йыйынына каратылган ДР Акимбасынын Язбасында белгиленген борышлар акында билдирдилер, ДР-да Тав йылын озгарув ман байланыслы сорауларды коьтердилер.

А.Абдулмуслимов район активлери алдында шыгып сойлевлеринде Дагестан Республикасы эм савлай Россия алдында аьлиги заманда турган маьселелер акында хабарлады. Ол 2016-ншы йыл ДР Акимбасынын Указы ман Тав йылы деп токтастырылганын эске салды, тав районларында «Дагестан Республикасында Тав йылын озгарув акында» ДР Оькиметинин токтасы ман белгиленген шаралар яшавга шыгарылмага кереклиги акында айтты.

А.Абдулмуслимовтын белгилеви мен, Тав йылын озгарувдын бас мырады – тав ерлер маьселелерин шешувге, бу поселениелер яшавшылары уьшин аьлиги аьлдерди туьзуьге баъри куьшлерди оньлав.

«Биз аьли кайдай заманда яшайтаганьмызды баъримиз де аьруьв аьнлаймыз», – деди ол. – Россияга карсы куьнбатар эм европа эллеринин санкциялары бар. Ама ол зат биз «тув-

ралып», бир зат та этпеге керек тувьлмыз дегенди аьнлатпайды. Эгер биз оьзимиз оьз яшав аьллеримизди ийгилендирмесек, бирев де ол затгы биз уьшин этпес. Патшалык аьрекет эткенлерге коьмек этеди. Бизим ата-бабаларьмызды бизим тавлар асырап саклаганлар. Тавлар бизди де асырап саклар. Сонын уьшин оьзимиздин яшавьмыз уьшин, оьз балаларьмызга эм Дагестан халкына коьмек этуьв уьшин биз, билеклеримизди туьрип, эгиншилик пен, малшылык пан, куслар оьстируьв мен каьрлемеге керекпиз», – деди ол.

А.Абдулмуслимов солай ок йыйылганларды районлардын яньы кураторы Аздар Салихов пан таныстырды.

Йолыгьслар барысында А.Абдулмуслимов йыйылганлардын сорауларына яваплады, кенъесте коьтерилген сораулар акында республика етекшисине еткерилеегин билдирди.

Тав территориялык округында А.Абдулмуслимов Кумух авылында Россия халкларынын аьдеттеги маданиятын район орталыгында, яньы балалар бавында эм орта школасында болып кетти. Район етекшилигине эм школа дирекциясына балаларды саклав эм окытув аьллеринде етиспевликлер барлыгын белгиледи. Солай ок Кумух авылында курылаяткан район больница эм школа объектлерин карап шыкты.

Кули районьнда А.Абдулмуслимов район акимбасы эм онын орынбасарлары ман бирге авариялык аьлге келген балалар бавында, яньы школада эм больницада болды, муниципалитет етекшисине авыруьлыларды саклав аьлдерге, дарманлар ман канагатлавга айырым эс каратпага кереклигин белгиледи.

БАБАЮРТ РАЙОНЫ

Ярастырув ислер бардырылады

Бабаюрт районьнын акимбасы Эльдар Карагишиев район маданият эм тыншаов паркын ярастырув бойынша юритилетан куллыкларды тергеди. Парк ерин ярастырув бойынша куллык муннан уьш юма артта басланган эди, эм бу уьйкен болман болжал ишинде коьп зат этилинди. Парктын кеби туьрленди, эм аьдемлердин коьнъилиги де баска болды. Бугуьнге эки фонтан салынуьв – тамамланув кезегинде, тротуарга плиткалар тоьсев исинин яртысы этилинген, ярастырув, ясылландырув эм ярькландырув бойынша куллыклар юритиледи, пальмалар кебинде уьш ярькландырув алатлар ерлестирилген», – деп

белгиледи Э.Карагишиев.

Онынъ созлери мен, ювык арада олтыргышлар, скульптуралар салынаяк, тыншаов ерлер уйгьнланаяк, яньы балалар майданы эм аттракцион ярькландырылаяк. «Баъри куллыкларды май байрамларына дейим тамамламага планлаймыз», – деп белгиледи район етекшиси.

Парктан сонъ муниципалитет етекшиси «Тангчолпан» деген Россия халкларынын аьдеттеги Орталыгына йол алды. Мунда орталыктын меканын эм каралдысын кайтадан ярастырув бойынша куллыклар шалт юритиледи.

Бу объект кулланувга берилгенли коьп болмаса да, этилин-

меге керек коьп затлар бар: тоьбесиннен агады, коьп боьмелерине ярастырув ислер керек, йылытув ярагы ислеьейди. Район етекшиси мунда ислеген подрядчиклер мен байланысып, олардан калган етиспевликлерди тайдырмага тапшырма берди.

«Тангчолпан» орталыгы 2013-нши йылда туьзилген. Ол бизим районьмыздын маданият куллыкшылары уьшин уьйкен мырсатлар береди. Мунда А.Курбанов атындагы халк театры, «Туьзлик сеси» халк эрлер хоры, «Шавла» вокал ансамбли, «Бабаюрт» хореографиялык ансамбль эм Батыраев атындагы тарих-уьлке танув музейи аьрекет этедилер.

АВЫЛ ХАБАРШЫ.

ТАРУМОВ РАЙОНЫ

Комиссия кенъесинде

Яньыларда Тарумов районьнда террористлик аьрекетти койып тынышлы яшав аьлдеринде турмага ниетленген аьдемлерге себеплик этуьв бойынша комиссиядын кенъеси болып озды. Онда район етекшисинин кавыфьсызлык бойынша орынбасары Али Алиев, районьнын авыл поселениелер акимбаслары, правосаклав структуралар, военкомат, маданият эм савлык саклав тармакларынын етекши-

лери, СМИ ваькиллери ортакшылык эттилер.

Кенъесте, террористлик аьрекетти койып, тынышлык яшавга кирискенлерге, террористлик кепли кыянатлыклар уьшин дембиден босатылып, алдынгы яшайтаган ерине келгенлерге себеплик этуьв бойынша шаралар акында сораулар ойласылды.

Район етекшисинин кавыфьсызлык бойынша орынбасары Али Алиев Тарумов район ерине

террористлик эм экстремистлик аьрекетти уьшин дембиден босатылган 5 аьдем яшайтаганын, аьли де 5 аьдем – Сирияда экенин белгиледи. «Аьлиги заманда дембиден босатылып, Тарумов районьнда яшайтаган инсанлардан бирев де куллыкка яктан яклав бойынша коьмек тилеп келмеген. Ондай коьмек керек болса, комиссия ягыннан баъри шаралар коьрилеек», – деди А.Алиев.

КИЗЛЯРРАЙОНЫ

Етекшилерге демевлик этип

25-нши мартта Кизлярда Дагестан Республикасынын Сырт территориялык округынын муниципалитетлеринин яньы сайланган акимбасларынын кустовой семинары оьгтти.

Шарада Дагестан Акимбасынын эм Оькиметинин Администрациясы етекшисинин биринши орынбасары Алексей Гасанов, республикадын Сырт территориялык округынын муниципалитетлеринин акимбаслары, республикадын министерстволар эм ведомстволар етекшилеринин орынбасарлары, Республика Акимбасынын сенимли ваькиллери ортакшылык эттилер.

Алексей Гасановтын белги-

леви мен, ондай шаралардын басмырады – яньы сайланган етекшилерге ДР Акимбасынын негизли документлери эм тапшырмалары ман белгиленген борышларды яшавга шыгарув ишинде толтыруьшы власть органлары ерли самоуправление органлары ман биргелесте озгаратаган иске тез арада кирисуьвге демевлик этуьв.

Семинар-йыйынынын барысында Республика Акимбасынын толы ыхтыярлы ваькиллеринин муниципалитетлер акимбаслары ман байланыслары, 2016-ншы йылда сайлав куьнине азырленуьв бойынша ерли самоуправление органларынын негизли борышлары, муниципаллык СМИ

эм пресс-службалар исинин пайдалыгын коьтеруьв, 2015-2018-нши йылларга Дагестанда ер реформаларынын программаларын яшавга шыгарувда баскалыклары, ерди пайдалы кулланув эм япсарлав, республика калаларында эм районларында ер катнастарды йорькластырув сораулары каралдылар.

Баска болып, йыйын катнасуьшылары ман ерли бюджетлеринин келим кесегин толтыруьв эм кеплеви ойласылды, республика бюджетиннен дотация шыгарылуьв, муниципалитетлердин бас планлары уьстинде куллык этуьви эм сондай баска сораулар ойласылды.

ПРОЕКТ БОЙЫНША

Окытувшылар семинары

Янғыларда республика оьрленуьвининь «Аьдем капиталы» приоритетли проектин («Ярыкландырув эм ань-акыл яктан оьрлендируув» подпроектин) яшавга шыгарув ишинде Орта-Тоьбе авыл орта школасында англис тилден окытувшылардын семинары озгарылды. Онда Ногай районнын 15 билимлендируув учреждениелерден англис тилден окытувшылар ортакшылык эттилер.

Семинар катнасувшыларына 2 деристе эм бир класстан тыскы шарада болмага туьсти. 11-нши класста деристи, «Шекспир во все времена» деп атап, туьрли ис йосыктарды бажарымлы кулланув ман окытувшы С.Джумагишиева озгарды. Ол тек окытувшылардын билимлерин арттырувга белсенлетип калмай, оьз дерисин де кызыклы кепте туьзген. Савлай дерис барысында окувшылардын аьрекет этуьвлерин байыр билимликлерине эс каратув ман, ийги салынган борышлар ман канагатланды. Деристе ислев кеплери тез-тез авыстырып уйгынлавы аркасында ол аьрекетке бай болып отуьвге эп болды.

7-8-нши класслар окувшылары «Страноведческий калейдоскоп», «У нас звез-

ды зажигаются» деп аталган класстан тыскы шарада оьз билимлерин, англис язувшысы Д.Киплингтин «Маугли» эм «Любопытный слоненок» произведениелериннен сценкалар коьрсеттилер (окувшылар яркын, туьрли туьсли кийимлерде эдилер). Энь маьнелиси: окытувшылар окувшыларды шет элдер тиллерин билсин уьшин тек куьш салмай, олардын аьдет-йорыктарын, тарихин эм маданиятын билуьвге кызыксынувларын коьтереди. Белгилев керек, окувшылар толысынша оьз оьнерлерин коьрсеттилер.

3-нши класста дерисин озгарды окытувшы Н.Абдулгапова. Онда ол аьрекет этуьвдинь туьрли кеплерин кулланды: айырым байыр, косаклас, куьплер бойынша. Дерис кызыклы болып оьтти, коьрсеткиш окув материалларга негизленип.

Тоьгерек стол касында семинар катнасувшылары окувшылардын яратувшылык кызыксынувларын оьстируьвге эм олардын оьз алдына окув аьрекетин кызыксынып этуьвге себеплигин тийгистетаган туьрли окув кеплерин кулланув маьселеди ойластылар.

Семинар йогары практикалык, теория ягыннан маьнели эм етимисли оьтти.

Район билим управлениеси.

ШКОЛА ЯШАВЫННАН

Ана тилге эс берип

М.Курманалиев атындагы Куьнбаттар авыл орта школасында ана тил юмалыгы оьткерилди. Планга коьре, директордын билим эм тербиялав ягыннан орынбасары Т.Бариевтинь аьрекетин мен ана тилинде ашык эм тез окувдын сулыбы тергелди.

Юмалыктын барысында дерислердинь туьрли кеплери эм методикалары кулланылды, коьп кызыклы шаралар озгарылды. Мысалы, «Авылымнын ярыкландырув бактысы» деген тема бойынша «Оьмирлери соьнмес оьнерлер» деген ашык дерис бек кызыклы оьтти. Оны окытувшы Зейнап Шатемировна Махмудова аьзирлеп юритти. Бу деристе мен де болдым, оьз ойымды айттым. Деристе окувшылар ана тилинде ятлавлар окыдылар, «Эдип», «Ногай кыз» деген йырларды, «Шора-баьтир» деген эпос йырын йырладылар, «Ак шалув» биювин бийидилер. Ана тилдинь байлыгын ыспатлап, окувшылар коьп такпаклар, айтувлар, юмактар айттылар. Деристинь бу кызыклы кезегине аналар, тетейлер

де косылдылар, балалар ман косылып сарынлар да йырладылар. Мундай тил байлыкты бизге саклав керек.

2-нши класс окытувшысы К.Нурлыбаева школа музейи мен таныстырды, М.Курманалиевтинь эртегилери бойынша окувшылар куьши мен сценка салып коьрсетти. «Ногайымнын байлыгы» деген ашык дерисинде миллет адабияты, аьдетлер мен таныстырды.

Окытувшы Насипхан Ашимовна Агисова аьрекетин мен 4-нши класста «Ногай йырлар эм биювлер савати» деген ань композициясы да бек пайдалы аьлде оьтти. 6-8-нши классларда ана тил окытувшысы М.Караева «Энь билимли окувшы» деген ярыс озгарды. Бу конкурста 7-нши класс окувшысы М.Рамазанова ман 8-нши класс окувшысы К.Мусаева енъдилер. Айтув керек, ана тилден район олимпиадасында К.Мусаева 1-нши орынды, Э.Адилъгереева (11-нши класс) 3-нши орынды казанганлар.

С.МЕЖИТОВ, авыл хабаршымыз.

АВЫЛДАСЛАР УЬСТИНЛИКЛЕРИ

Уста окытувшымыз

Нурманбет Танъатар увылы Зарманбетовтын кол усталыгы, оьнери акында бизим районнымызда эситпеген, билмеген аьдем йок болса да ярайды. Ол оьзининь окытувшылык исин Нариман авыл школасында буьгуьнлерге дейим де бардырады. Ол оьз окувшыларын коьп усталыкка уьйретип келеди. Ол оьз окувшылары ман катнасаган шаралар, алатаган орынлар, етисетаган уьстинликлер акында айтатаган болсак, заман да, орын да етпеске болады.

Нурманбет Танъатар увылы акында бизим газета бетле-

ринде бир неше кере язылып шыккан. Аьлиги хабарымыз да суьйинишли. Ол аьлиги окув талаплавларына коьре, оьз исин бардырып, уьстинликлерге етиседи. Сол затлар онынь исин бийикликке коьтермеге амал да бередит. Янғыларда ол оьзи ССИТ-тен (Система добровольной сертификации информационных технологий) куьмис сертификаты ман эм ол ислеитаган школа ез сертификаты ман савгаланган. Сол етимиси мен де ак юректен кутлаймыз. Алдыда уьстинликлер мол болсын деген йорав да этемиз.

Еньуьвши орынды бийлеген

«Ногай эл» школага дейимги билимлендируув организациясында «Йыл тербиялавшысы – 2016» деген конкурс озгарылды. Ол школага дейимги

билимлендируув организациялардын ийги ислеитаган педагогларын яклав эм коьтергишлев, олардын кеспилик дережесин арттырув мыратта озга-

рылды.

Конкурс катнасувшылары балалар ман шара, ис йолдаслары ман мастер-класс эм «Мен – педагог» деп эссе озгардылар. Олар оьз исинде инновация идеяларын бажарымлы кулланып болатанларын, кеспилик эрудициясын коьрсеттилер. Аьриси балаларды аьрекет этуьвдинь туьрли кеплери мен кызыксындырдылар.

Конкурс сырагылары бойынша Нариман авылыннь «Шолпан» балалар бавынынь тербиялавшысы Арувзат Михайловна Батырова енъуьвши орынды бийледи. «Айсылув» балалар бавынынь (Терекли-Мектеб) тербиялавшысы Гульмира Еналиевна Улубиева – 2-нши орынды, тербиялавшылар Эльзара Набибулаевна Акмурзаева (МКДОУ «Кызыл гуьл») эм Залина Ажахметовна Байманбетова (МКДОУ

«Ногай Эл») 3-нши орынды бийледилер.

Арувзат Батырова 2014-нши йылдан алып Нариман авылында «Шолпан» балалар авылында аьрекет этип келеди. Оннан алдын ол Кизляр районнынь Ново-крестьяновка, оннан сонъ Терекли-Мектеб авыл орта мектеблеринде информатика дерисиннен окытувшы аьрекетин юриткен. Исин суьйген аьдеме кайсы шарада да катнасув байрам болады. «Йыл тербиялавшы – 2016» конкурсында, алдындагы борышларды йогары дережеде оьтип, ол енъуьвши болып шыкты.

Тезден Арувзат Батырова «Йыл тербиялавшысы – 2016» республикалык конкурсында бизим районнымыз атыннан ортакшылык этеек. Ога уьйкен сеним этемиз.

Г.НУРДИНОВА. Суьврете: А.Батырова.

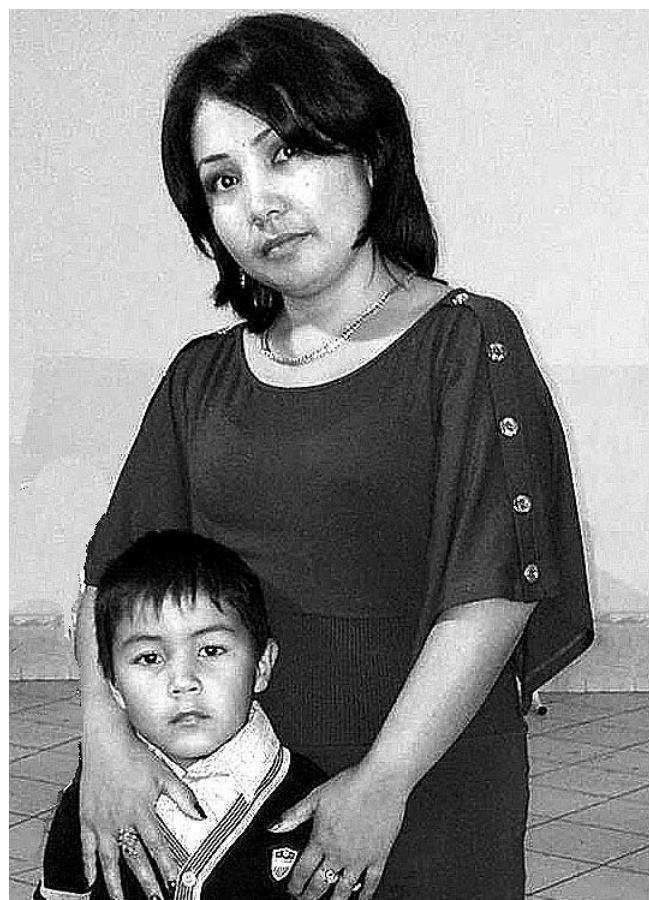
Энь ийги класс етекшиси

Ногай район школаларынынь окытувшылары араларында «Энь ийги класс етекшиси» деген конкурс болып озды. Сонда бизим район школаларынынь окытувшылары ортакшылык этип, оьз сулыпларын, окытувшылык исинде талаптарын коьрсеттилер. Конкурс бойынша катнаскан окытувшылар аьлиги окытув программага коьре оьз дерислерин аьзирлеген эдилер. Сонда катнаскан баслангыш класслар окытувшылары арасында Калинин авыл школасынынь окытувшысы Гульмира Сейпидин кызы Оразгулова савгалы биринши орынга тийисли болды. Ол биринши дережелди диплом ман, Сый грамота ман савгаланды.

Гульмира Сейпидин кызынынь бизим авылымызда абырайы, сыйы уьйкен. Ол оьз исине коьре соны казанган. Ол бек кызыклы дерислер бередит, оьзи окытатаган окувшылардын ата-аналары ман тар байланыс туталды. Айтпага, Гульмира Оразгулова «Йыл окытувшысы» конкурсынынь эки кере катнасувшысы болган. Аьли ол «Энь ийги класс етекшиси» конкурсынынь республикалык кезегинде катнаспага аьзирлик коьредит, ога сонда ашык йолды, уьстинликлердийораймыз. Йолын болсын, Гульмира Сейпидин кызы.

Г.ЯНГАЗИЕВА, Калинин авыл школа окытувшысы.

Суьврете: Г.Оразгулова кедеси мен.

Осал яшайтаганларга – коьмек

Прокурордынъ айтувына коьре, 2016-ншы йылдынъ 26-ншы январинде Государстволык Думасына осал яшайтаган россиянлыларга ай сайынлык тоьлевлер беруьв акында законопроект ойласува салынган. Бу документке коьре, быйыл март айыннан алып ярлы яшайтаган аьде-

лерге (кыйын акы беркитилген энъ де колай яшав уьшин келимнен тоьмен болса) аьр ай сайын социаллык тоьлевлер берилмеге тийисли.

«Законопроект ярлы яшайтаган инсанларды белгилейди. 1,3 коьэффициент осал яшайтаган граждaнлардынъ айлык келимин 12,5 мынъ

маьнет акшага дейим коьтереди. Сол зат олардынъ яшавын материаллык яктан ийгилендиреди», – деп язылады документте.

Социаллык тоьлевдинъ оьлшеми – гражданиннинъ уьш айлык келими, эм ол яшайтаган ерде беркитилген энъ де колай яшав уьшин тоь-

лев эсабыннан саналады.

Аьр айлык социаллык тоьлевлер азык-туьлик, дарман, кийим алмага, буйымларды тоьлемеге бериледи. Сол акшага эсиртетаган ишимликлер эм таьмеки сатып алмага ярамайды. Социаллык тоьлевлер 2016-ншы йылдынъ 1-нши мартыннан алып бериледи.

Туьрленислер киритилген

«Россия Федерациясында шет эллерден келген граждaнлардынъ правовой аьли акында» Федераллык Законынынъ 15.1 статьясына туьрленислер киритилген. Сол туьрленислерди беркиткен Федераллык Закон (30.12.2015 й., №465-ФЗ) куьшине 2015-нши йыл 30-ншы декабрьде кирген. Бу туьрленислер шет эллерден келген граждaнлар-

дынъ эм граждaнствосы йок аьдемлердинъ туьрли категорияларына деп «Россия Федерациясында шет эллерден келген граждaнлардынъ правовой аьли акында» Федераллык Законына туьрленислер киритуьв акында» Федераллык Законы (20.04.2016 й., № 74-ФЗ) ман беркитилген.

Шет эллерден келген граждaнлардынъ эм граждaн-

данствосы йок аьдемлердинъ айырым категориялары Россия Федерациясында яшамагa ыхтыяр алмага келгенде, Россия тарихин, Россия законодательствосын, орыс тилин билуьвден босатыладылар. Ама сол категориялар сырасына Беларусь Республикасынынъ граждaнлары кирмей калган, олар Россия Союз патшалыгынынъ эм Белоруссиядынъ граждaнлары бола-

дылар. Соны ман байланыста «Россия Федерациясында шет эллерден келген граждaнлардынъ правовой аьли акында» Федераллык Законы бир пункт пан толтырылган. Сол пунктка коьре, льготалар бар шет эллерден келген граждaнлар категорияларына Россия Федерация эм Беларусь Республикасы ман туьзилген Союз патшалыктынъ граждaнлары да киредилер.

Правобузувлар болмасын

Прокурордынъ айтувына коьре, 2015-нши йылдынъ 1-нши сентябриннен алып курылысты байыр этип язудынъ янъы шартлары куьшине туьскен. Сол шартлардынъ бириси деп аьдемеге ер участка курылыс этпеге ыхтыярдынъ болувы саналады.

Курылыс ерди боьлуьв бойынша документация ман беркитилген талаплавларга, йорыктарга келисли болув керек.

Курылыстынъ салувы законды эм баска аьдемлердинъ кызыксынувларын бузбага эм кавыф келтирмеге керек тувыл, бу талаплав алдын да бар эди.

Эгер ер участогы аьдеме яшав бойынша байыр болса, дайымлык куланувга берилген болса, онда курылыс этпеге ыхтыяр бар деп санамак. Бир-бир заманда сондай ыхтыяр алув уьшин ер участоктынъ аренда-

торы келмеге болады. Бу талаплавлар толтырыл-

са, суд курылыска ыхтыяр бар деп токтас шыгарады.

Туьрленислер Федераллык Закон ман алынган (№ 258-ФЗ, 13.07.2015 й.).

Т.БАБАХАНОВ,
район прокурорынынъ тамада коьмекчиси.

ЗАКОНОПРОЕКТЛЕР

Экстремизмнинъ алдынкаты кепте ябайык

Быйылдынъ 25-нши февралинде Дагестан Республикасынынъ Халк Йыйынынынъ 59-ншы сессиясында биринши окылувдан сонъ «Дагестан Республикасында экстремист аьрекетининъ алдын шалув акында» деп аталган Дагестан Республикасынынъ Законынынъ проекти кабыл этилинген. Проект аьлиги заманда ойласувагы шыгарылган эм кайбир косылмалар эм туьрлентуьвлер киргистилген сонъ, республика парламентининъ кезекли сессиясында закон кебинде кабыл этилинип алынмага каралады.

Йогарыда белгиленген закон проекти мен байланыста ДР прокурорынынъ республикадынъ законодательлик (ваькиллик) эм толтырувшы органлары, ерли самоуправление органлары ман биргелесте курылыс этуьв бойынша бас коьмекчиси Дина Гусейнова оьз ойын билдирген. Онынъ айтувы ман, буьгуьнлерде экстремизм, айтпага, халклар ара

миллет ыхтыяры ман коршаланатан кызыксынувлар эм байлыктар: эллердинъ бир-бириси мен тынышлык аьлде яшавына эм кавыфсызлыгына, аьдемнинъ эм гражданиннинъ бас ыхтыярларына эм эркинликлерине зарар аькелуьви саялы аьлиги заманнынъ глобаллык маьселеси болып токтаган. Коьп миллетли эм коьп конфессиаллы Дагестан уьшин экстремизм, дин шыдамсызлыгы республика кавыфсызлыгына карсы бас коркынышлык болады. Экстремист белгилери эм терроризмнинъ алдын шалув бойынша, соларды тувдыратаган эм оларга яйылмага онъайт беретатан себеплерди тамырыннан тайдырув бойынша аьр курылыс курылыс бардырылмаса, бу баьле мен куьрес юритуьвдинъ хайыры акында айтув кыйынлы. Республикада криминаллык аьлди эртерек билуьв, сонынъ алдын шалув эм оперативли кепте токтатув тактика-

сы ман буьгуьнлерде республикада эм савлай элимизде де бу намартлыкка карсылык этуьв аьрекетининъ хайыры байланысли.

Соны ман ямагатымызга ойласувагы шыгарылган закон проекти аьлиги заманга коьре айлактa маьнели эм керекли деп саналады. Онынъ негизине «Экстремист аьрекетине карсылык этуьв акында» деген РФ Законынынъ: «Россия Федерациясынынъ федераллык патшалык органлары, субъектлерининъ патшалык власть, ерли самоуправление органлары экстремист аьрекетине карсылык этуьв ниетте озьлерининъ компетенция озьлешминде приоритетли йорыгы ман экстремист аьрекетин тыновга каратылган профилактикалык, сонынъ эсабында тербиялав, пропагандист шараларын яшавга шыгарадылар» деген кесеги бас йорыгы ман киргистилген.

РЕШЕНИЕ Собрания депутатов муниципального образования сельского поселения «сельсовет «Карагасский» Ногайского района Республики Дагестан III-го созыва № 4 от «05» февраля 2016 года «Об избрании главы муниципального образования сельского поселения «сельсовет Карагасский» Ногайского района Республики Дагестан»

В соответствии со статьей 36 Федерального закона от 6 октября 2003 года № 131-ФЗ «Об общих принципах организации местного самоуправления в Российской Федерации», статьей 35 Закона Республики Дагестан «О местном самоуправлении в Республике Дагестан», статьей 30 Устава

муниципального образования сельского поселения «сельсовет Карагасский» Ногайского района Республики Дагестан, руководствуясь Положением «О порядке проведения конкурса по отбору кандидатур на должность главы муниципального образования сельского поселения «сельсо-

вет Карагасский» Ногайского района Республики Дагестан», Собрание депутатов МО СП «сельсовет «Карагасский», РЕШИЛ:

1. Избрать Байманбетова Рустам Янибековича – главой муниципального образования сельского поселения «сельсовет Карагасский» Ногайско-

го района Республики Дагестан по результатам открытого голосования.

2. Установить, что настоящее решение вступает в силу со дня принятия и подлежит опубликованию в республиканской общественно-политической газете «Голос степи».

*Председатель сессии Собрания депутатов
Секретарь сессии Собрания депутатов*

*Абдулхаликов Х.А.
Салимов А.Б.*

Извещение

о проведении открытого аукциона по продаже права на заключение договора аренды на земельные участки из земель сельскохозяйственного назначения, находящихся в муниципальной собственности сельского поселения

Администрация МО СП «село Кунбатар» Ногайского района РД сообщает о проведении открытого аукциона по закрытой форме подачи предложений о цене на право заключения договора аренды земельных участков из земель сельскохозяйственного назначения, находящихся в муниципальной собственности.

Решение о проведении открытого аукциона: Постановление главы администрации МО СП «село Кунбатар» Ногайского района РД от «16» марта 2016г. № 14.

Организатор аукциона (Продавец): администрация МО СП «село Кунбатар» Ногайского района РД.

Форма торгов: открытый аукцион по закрытой форме подачи предложений по цене.

Место проведения аукциона: 368855, Республика Дагестан, Ногайский район, с.Кунбатар (здание администрации сельского поселения). Контактный телефон: 8-928-572-21-27.

Сведения о земельных участках, начальная цена продажи права заключения договора аренды:

Предмет аукциона:

Лот № 1. Земельный участок с кадастровым номером 05:03:000005:1071 общей площадью 121 (сто двадцать один) га пастбища из земель сельскохозяйственного назначения, находящийся по адресу: Республика Дагестан, Ногайский район, на территории МО СП «село Кунбатар», для сельскохозяйственного производства. Начальная выкупная стоимость права аренды земельного участка – 12584 (двенадцать тысяч пятьсот восемьдесят четыре) руб. 00 коп. Сведения об обременении: отсутствуют. Сумма задатка составляет 20 % от начальной цены – 2516 (два тысячи пятьсот шестнадцать) рублей.

Дата начала приема заявок на участие в аукционе: заявки на участие в аукционе принимаются в запечатанном конверте в течение 30 дней со дня опубликования настоящего извещения в СМИ по адресу: 368855, Республика Дагестан, Ногайский район, с.Кунбатар (здание администрации сельского поселения) по рабочим дням с 8.00 до 17.00 по московскому времени. Для участия в аукционе необходимо представить:

– заявку на участие в аукционе;

– пакет документов, прилагаемых к заявке.

Указанные документы в части их оформления и содержания должны соответствовать требованиям законодательства РФ.

Информацию об условиях проведения аукциона, условиях приема заявок, конкурсную документацию, форму заявки, проект договора аренды, сведения о выставленных на продажу права аренды земельных участках, а также перечень документов, прилагаемых к заявке можно получить с момента начала приема заявок по вышеуказанному адресу Продавца.

Вместе с заявкой претенденты должны подать следующие документы:

для физических лиц – документ, удостоверяющий личность, ИНН или доверенность представителя, документ, подтверждающий внесение задатка;

для юридических лиц – заверенные нотариально копии учредительных документов, свидетельство о государственной регистрации юридического лица, документ, подтверждающий внесение задатка.

Задаток вносится по реквизитам: УФК по РД (Администрация МО СП «село Кунбатар», л/с 03033928270). Банк: Отделение НБ, Республика Дагестан, г.Махачкала, БИК – 048209001, Р /сч. – 40204810100000000496, ИНН – 0525001149, КПП – 052501001, ОГРН – 1020501443907, БИК – 048209001, (средства от продажи права на заключение договора аренды за земли, находящиеся в собственности поселений), назначение платежа – обеспечение заявки на участие в аукционе) или в кассу МО СП «село Кунбатар».

Договор аренды заключается по истечении 5 дней со дня подписания протокола проведения аукциона.

Дата, время и место определения участников аукциона: рабочий день после истечения 30 дней со дня опубликования настоящего извещения в СМИ в 9 час. 00 мин. по московскому времени по адресу: 368855, Республика Дагестан, Ногайский район, с.Кунбатар (здание администрации сельского поселения). Расходы на оформление права аренды в полном объеме возлагаются на покупателя.

Суммы задатков, внесенные претендентами (кроме победителя), возвращаются им в течение 3 (трех) банковских дней со дня подписания протокола о результатах торгов. Продавец вправе отказаться от проведения открытого аукциона в сроки, установленные ст.448 ГК РФ.

Предоставление документов для принятия участия в аукционе, оформления заявки, договора о задатке и место проведения аукциона: Республика Дагестан, Ногайский район, с.Кунбатар (здание администрации сельского поселения). Контактный телефон: 8-928-572-21-27.

*Глава администрации
МО СП «село Кунбатар»*

БАРИЕВ А.Б.

Уьстинликке биринши абыт

Юлдуз. Кайдай ярасыклы атлар бар ногайымда. Аыр бир аттынъ озъ маънеси бар. Руслан эм Амигуль Башиевлердинъ аьлинде Юлдуз экинши бала. Мен айтаман, кишкей акыр кызды коьргенде, бу кызалак юлдыздай яркын, атын ога суьйип Зарема абасы атаган.

Юлдуз «Ногай Эл» балалар бавына юреди, онынъ тербиялавшысы – Кокшеева Альмира Сейдалиевна. Балалар бавында болатан баъри шараларда да катнасады Юлдуз. Сондай талаплы балаларга таянып, озъ куллыгын юритедилер тербиялавшылар да,

окутувшылар да.

Юлдуз янъыларда, яттан ятлав окыйтаган конкурста катнасып, атасы акында ятлав айтып, биринши баргылы орынга тийисли болды, ога савга тапшырылган.

Озган йыл Енъуьв куьни-не багысланган ятлав окуп конкурсында Юлдуз баргылы орын алган, ога грамота тапшырылган.

Юлдуз янъыларда 5 ясына толды, оны атасы ман тетеси кутладылар, коьп наьсип йорадылар. Аданасы Алихан биринши класста окыйды, Юлдуз оны ман бирге арыпларды уьйренеди, язады, санайды, школага бармага суьеди.

Атасы ман тетесин суьеди Юлдуз, оларга конакка барады, аьли де кишкей болса да, тетесине коьмек этеди.

– Меним Дамир, Самир, Дани-ял бебелерим бар, мен олар ман ойнамага суьемен. Школада мен тек «бес» белги алаякпан, мен ясамага суьемен, – деп хабарлайды Юлдуз.

Юлдуз аьли де кишкей, ога баъри йоллар да ашык. Мен ога коьп ийгиликлер йорайман, буьгуьнг енъуьвлер и уьстинликке биринши абыт болсын.

Г.БЕКМУРАТОВА.
Суьвретте: Ю.Башиева.

Каримулладынъ куьшелеги

Аыр бир бала кишкей заманда айванлар сакламага суьеди. Сондай мырат кишкей Каримулла Яриковта да бар эди. Буьгуьнлерде Каримулладынъ кишкей куьшелеги бар, онынъ аты – Джек.

Каримулла аыр куьн эртен туруп, ата-анасына куьшик алынъызтагы деп тилейтаган эди. Эм бир куьн атасы оны куьшелек сайлап алмага деп озъ ислейтаган ерге аькетеди.

– Мен Джек пен от туьсуьвге карсы боьликтинъ азбарында таныстым, онда бир неше куьшелеклер бар эди. Мен олардынъ арасыннан энъ де ярасык эм ланъкалысын сайладым, – деп хабарлайды Каримулла биринши кере куьшелеги мен танысканы акында.

Каримулла эм Джек – айырым-мас дослар. Олар бирге ойнай-

дылар, кед еитин коьп затларга уьйретеди, топ тебедилер, ювырадылар. Куьшелегин бек суьеди Каримулла, ога ас береди, тазалайды, Джек ялгыз тувыл, оларда аьли де Чертик деген мысык бар. Каримулла Джек эм Чертик келеекте досласар деп сенеди.

Каримулла – акыллы, танъ бала. Ол «Ногай Эл» балалар бавына юреди, сонда болатан шараларда баска тенълер и мен бирге катнасады. Каримулла яттан ятлавлар окумага суьеди.

Уллы Антуан де Сент Экзюпери айткан: «Биз уьйреткен айванларымыз уьшин яваплы». Мен ойлайман, Каримулла оьскенде де дослыктынъ баасын билип эм анълап, алал дос болар.

Н.КУЛТАЕВА,
фотокорреспондент.
Суьвретте: К.Яриков.

Меним анам

Равиль Эсенгельдиев – Нариман авыл орта мектебининъ 5-нши классынинъ окувшысы. Ол кишкей болса да, школа яшавынинъ белсенли катнасувшысы болады. Билимге ымтылган окувшы тарих, ана тил эм адабияты бойынша дерислерди бек суьеди. Окувшы яс ис ветераны, Нариман авылынынъ ясуьйкени Ынъыбийке Эсенгельдиева тетесининъ авылынынъ тарихи, согыс йылларынынъ авырлыгы акында коьп кызыклы эскеруьвлерин тынълайды. Йыл сайын ол, «Келеекке адым» деген илми-практикалык конференцияда ортакшылык этип, баргылы орынлардынъ иеси болып келеди. Баска болып, ол Уллы Енъуьвдинъ 70 йыллык мерекесине багысланган Савлайроссиялык «Белгисиз солдатка хат» эм район бойынша оьткен «Меним анам» деген сочинениелер ярысларынинъ енъуьвшиси болады.

Ана... Аыр бир яшавда ол энъ де баалы эм аявлы аьдем болады. Коьплеген шаирлер анага багыслап ятлавлар язганлар, коьп суьвретлер аналарын аьдуьвлеп ясаганлар, коьп йыравлар йырларын багыслаганлар. Бизим белгили, атаклы шаирлеримиздинъ ана акында язган йылы сыдыралары йырга айланганлар. Ер юзюнде аыр баладынъ да анасы бар. Бу дуьняда аыр инсаннынъ, аыр аьвлеттинъ бала шагы, яслыгы болады. Анадынъ юмсак колы коршалап, йылы коькиреги рахатландырып, кайсы баладынъ юрегине де ял салып болады. Ана баласы оьсип аьдем болганиша коьп кыйынын салады. Коьп коьзас тоьгеди кыйын куьнлеринде. Анадынъ юреги балада деп босына айтылмайды. Баласынынъ коьнъили ток болса, анадынъ юреги де паракат болады. Сога коьре биз, балалар, аыр дайым да анады сыйламага, анъламага керекпиз. Кешелерде туьн уйкысын бес боьлип анамыз бизге алал суьтин берген. Ол бизим аьдем болып оьскенимизди, яшавда тувра йолды тапканымызды суьеди. Мен оьзим бир янъылыс, терислик этсем, анам мага айтып, туьз йолды коьрсетеди, аьдемшиликке уьйретеди. Уьйден шыгып кайсы якка кетсем де, келгенде, анам мени ушып туруп ашык юзи мен йолыгады, юрегим кайгыда бол-

РАЗЫЛЫК

са, анам мунълыгымды язады, куванышлы болсам, мени мен бирге суьийнеди.

Меним анам – Увълхан Исмаиловна. Ол – окутувшы. Анам меним яшавымда энъ де маьнели орынды алады. Юрегимдеги баъри затты да мен оны ман боьлисемен. Мектебте болган яхшыды да, теристи де айтаман. Анамнынъ айткан соьзи, маслагаты мага коьп затты анълатады, коьп затка уьйретеди. Мен анамнынъ коьнъилин бузбаска шалысаман. Мектебте мен тек «бесевлер» аламан, оьзимди тек ийги яктан коьрсетемен. Анам-

нынъ айткан ийги соьзи, йылы каравы, юмсак коллары яшавда мага дайым да куьш береек. Мен анамды бек куьшили суьемен эм ога оьзимнинъ сыдыраларымды багыслайман:

Савбол, анам, мага айткан соьзинъе,
Мен багыслап сага йырым язаман.
Оьмир сенде узак болсын шатлык пан.
Кыйынынъды болган шаклы акларман.

Суьвретте: Р.Эсенгельдиев диплом алув аьсеринде.

«Ногай Эл» балалар бавында

Бизим районда «Ногай Эл» балалар бавы ислеп баслаганлы айлак коьп болмады, ама ислеген кыска заман ишинде онынъ куллыкшылары оьзлерин ийги яктан коьрсетип келедилер. Тербияланувшылардынъ ата-аналары оларга ак юректен оьз аьвлетлерин тербиялавда, школага дейимги билим беруьвде коьп куьш салатаганларына уйкен разылык юрегинде саклайдылар.

Меним уныгым Дженнет Куруптурсунова «Ногай Эл» балалар бавында 2-нши номерли «Капитошки» аьзирленуьв куьбине юреди. Уныгым юретаган куьбинде тербиялавшылар Камиля Аскербиевна Ивазова, Алимет Зейнадиновна Махмудова эм олардынъ коьмекшиси Джамиля Мауталиевна Акбиева куллык этедилер. Тербиялавшылардынъ эм олардынъ коьмекшилерининъ ислери енъиллерден тувыл. Оларга оьз исинде таьвесилмес шыдамлык, янъыдан-янъы йосыклар излев керекли.

Уныгым Дженнет балалар бавына суьйип барады. Ол тербиялавшыларынынъ коьмеги мен

санап, ясап, ятлавлар яттан айтып уьйренди. Янъыларда балалар бавында озгарылган ятлав окуп конкурсында Дженнет экинши орынды бийледи. Бу енъуьв онынъ биринши уьстинлиги эди. Оьзекте, уныгымнынъ сосы уьстинликке етисуьвде тербияланувшылардынъ уьлиси бар. Балалар бавында тез-тез туьрли конкурслар уйгынланады. Уныгым юретаган куьбининъ балалары дайым да баргылы орынларды бийлейдилер. Мен Камиля Ивазовага, Алимет

Махмудовага эм Джамиля Акбиевага ак юректен оьз разылыгымды билдиремен, оларга берк ден савлык, наьсип, куллыкларында кеспилик уьстинликлер йорайман. Мен сосындай танъ, оьзлерининъ исин де, балаларды да суьйип билген куллыкшылардынъ колында Дженнет школага аьзирленетагынына суьйинемен.

Л.КУРУПТУРСУНОВА,
Терекли-Мектеб авылы.
Суьвретте: «Ногай Эл» балалар бавында.

КОНКУРСЛАР

Аталыгым, сага йырлайман

Дагестан Республикасынын Патшалыгынын эм ДР Акимбасынын администрация Управлениесинин етекшисинин буйрыгы ман (2016-ншы йылдын 26-ншы февраль) апрель айдын 18-22-нши куьнлеринде Санкт-Петербургта «Аталыгым, сага мен йырлайман» деген окувшылардын коьлемлик информация амалларынын эм яратувшылык коллективлеринин IX Савлайроссиялык фестивали озгарылаяк.

Эс этинъиз!

Россия Журналистлер союзы «2016-ншы йылдын энъ ийги журналисттик макаласы» деп Савлайроссиялык конкурс озгарылатоганы акында билдиреди.

РФ Журналистлер союзынын баргыларына тийисли этилинеди СМИ куллыкшылары, солай ок штатта болмаган авторлар 2015-нши йылдын 1-нши ноябриннен 2016-ншы йылдын 10-ншы ноябрине дейим баспада шыккан, телевидениеде эм радиода берилген, Интернетте ерлестирилген макалалары, хабарласувлары, репортажлары, очеркери эм баска журналисттик материаллары ушин.

Баргыга тийисли этувге йиберилген произведениеге тоьмендеги затлар керек:

– республиканын, крайдын, областинин Журналистлер союзынын яде редакция СМИ-динъ етекши органынын тийисли карары, онда макаланын аты, баспаланган (эфирге шыккан) заманы эм ери;

– катнасувшыдынъ заявкасы (тукумын, атын, куллык этетаган ерин, уй эм ис еринин адресин, телефонун, электрон адресин белгилев мен).

Конкурста газеталар эм журналлар редакцияларынан, теле- эм радиоккомпаниялардан эки автор уьшерден артык болмаган произведениелери мен катнаспага болады.

ВРАЧТЫНЪ МАСЛАГАТЫ

Туберкулез – юкпалы авырув

Туберкулез – кавыфлы юкпалы авырув. Мараздынъ ййылувынынъ булагы – туберкулездынъ белсенли кеби мен авырыган аьдем.

Туберкулездынъ инфекциясы болган инсан биревге де маразды юктырмайды. Аьдемнинъ шаркынынъ коршалав куьшлери осалланса, туберкулездынъ бактериялары куьшли коьбееди, эм авырув белсенли кебине коьшеди. Мине бу белсенли кебине авырувы коьшкен инсан тоьгеректегилерге кавыфлы.

Аьдемнинъ шаркынынъ коршалав куьшлери алкоголизм, наркотиклер, ВИЧ осаллатады. Туберкулез бизим кайбиримизге де юкпага болады, ама коьп бетинде ол авырыган инсан ман бел-

сенли катнасканларга югады. Сога коьре авырыган ман бир уйде турган аьдемлерди де врачка каратылмага шакырмага боладылар.

Туберкулез авырувын заманында эмлев бек маьнели. Заманында авырувды аянлап, дуьрыс эмленген аьдем мараздан толысынша ийги болмага болады. Туберкулездынъ белгилери: узак заман йоьткируув, коькирек авырув, куьш таюв, эт кызув, кешелерде терлев, азув.

Туберкулездан кайтип эмленмеге тийисли? Авырувдан туберкулезга карсы дарманлар ман эмленген аьдем толысынша оны енъмеге болады. Мараздан авырыган аьдем б, онынъ авыр

кеби болса 9 ай эмленеди. Эгер авырыган аьдем эмленувди боьлсе, мараз куьшли болады. Соны ман бактерияларга препаратлардынъ куьши етпеске де болады.

Туберкулездынъ алдын шалувынынъ бас йосыгы туберкулез бан авырыганды эмлев болады. Авырыган аьдем маразды юктыратаган вакытта больницада болмага тийисли. Онынъ озининъ айырым савыты, тастамалы болмага керек. Бир туьйир де ога уйде ерге туькирмеге ярамайды. Аьлиндегилердинъ ден савлыгы да, маразлыдынъ озининъ савлыгы да коьп бетинде авырыганга бойсынады демеге болады.

С.ШУРАЕВА,
райфтизиатр.

Сведения о численности муниципальных служащих по МО СП «село Эдиге» за I-II кварталы 2016 г.

	К/во	Фактические затраты на их содержание (руб)
1. Глава поселения	1	134742
2. Зам (секретарь) главы	1	108600

Глава МО СП «село Эдиге»
Главный бухгалтер

Елгишиев Р.Р.
Кошеров В.А.

ТОКТАСТЫРУВШЫЛАР:
Дагестан Республикадынъ
Халк Йыйыны,
Правительствосы.

Бас редактор
КОЖАЕВА Э.Ю.

Газета коьлем коммуникациялар тармагында эм маданият калымжады коршалавда законодательстводы тутуга тергев салув бойынша федераллык службасынынъ ЮФО бойынша регионаллык Управлениесинде регистрацияланган.

Регистрациялык номери ПИ №ФС 10-6455 (26 январь 2007 й.)

Колязбаларга рецензия берилмейди. Олар кери ызына кайтарылмайдылар. Авторлар ой токтаслары редакциядыкы ман келиспеске боладылар. Авторлар язымалары уьшин яваплылар. ДР-нынъ Баспа эм коьлемлик коммуникациялар бойынша комитети.

Баспалавга кол басылув заманы – 18 саьат. Баспалавга кол басылган – 17 саьат.

Кумлы авыл яшавшысы Алавдин Хамарович Динисламовка 10-ншы апрельде 50 яска толаягы ман

Элли йылынъ эки айлансын
Дегенди сага айтамыз
Тень-досымыз Алавдинге
Узак оьмир йораймыз
Алдыдагы яшавынъ
Байтеректей бай болсын
Коьнъилдеги уьмитлеринъ
Бири калмай оьр толсын.

Кутлавшылар: школада бирге окыган тенълери.

Куьнбатар авыл яшавшысы Солтанат Межитовага 6-ншы апрельде 5 яска толганы ман

Бизикиндей аьрув кыз
Сав ногайда йок болар.
Яшавынъда ашылсын
Наьсипликке кенъ йоллар.
Аьр йылда да тувган куьнинъ
Ийгиликлер аькелсин.
Кардаш-тукум йыйылып,
Сага оьрмет этилсин.

Кутлавшылар: Межитовлар эм Эдильбаевлер - тетейи Альмира, атайы Тимур, кишкей тетеси Гульбария, атасы Исмаил, анасы Сабина, Ярболдиевлер эм Бальгишиевлер аьеллери.

Терекли-Мектеб авылынынъ кишкей яшавшысы Асия Нурадиновна Эльмурзаевага 10-ншы апрельде 1 яска толаягы ман

Кишкенекей Асияды
Тувган куьн мен кутлаймыз
Сосы куьнде йиен кызга
Ийгиликлер йораймыз.
Оьс, Асия, оьши сен,
Куьннен-куьнге куванып.
Давазынъ ман, соьзинъ мен
Баьримизди юбантып.

Кутлавшылар: нагашатайы Енали, уьикен энеси Раибат, нагашакайы Даниэль, кишкей энеси Сабина.

Хабарласув оьткерилди

Янъыларда «Ногайский район» МО-сында КЦСОН ГБУ-дынъ Эсли аьдемлердинъ эм сакатлардынъ куьндизги ял алув боьлигининъ медсестрасы Марина Арунова белгиленген больктинъ социаллык буйымларын алатаган яшавшылары ман «Кешелерде куьзет шыгув, онынъ себеплери эм эмленувви»

деген темага хабарласув озгарды. Мунда 9 аьдем шакырылды. Хабарласувдынъ йосыгында келгенлер берген соравларынынъ баьрисине де явап алдылар. Шаранынъ сонъында конакларга аьдетинше сыпыра курылды. Олар оьткерилген шара уьшин уйгынлавышга разылыгын билдирдилер.

Адрес редакции
368850, Республика Дагестан, Ногайский район,
с.Терекли-Мектеб, ул.К.Маркса, 49
газета «Голос степи».
Электронный адрес: sholtavisi@mail.ru
Официальный сайт газеты (www.golos-stepi.ru)
Телефоны:
Общий отдел – 21-4-71
Индекс – 51365

Газета выходит 52 раза в году.
Тираж – 2150.
Реклама и объявления публикуются по договорным ценам.
Газета отпечатана в типографии ООО «Издательство «Лотос» по адресу: 367018, ДР, г.Махачкала, Проспект Петра I, 61.